

XCÈNTRIC. El cinema del CCCB **Inauguració 2024 i programació gener-febrer**

Del 18 de gener al 29 de febrer de 2024 al CCCB
Projeccions regulars: dijous 19h i diumenges 18.30h · 4€

Xcèntric 2024 inaugura temporada posant el focus en la importància dels arxius cinematogràfics

La programació de cinema experimental i d'assaig del CCCB arrenca la temporada 2024 amb una trobada sobre la importància dels arxius cinematogràfics al món audiovisual actual, amb destacats convidats internacionals com **Mark Toscano**, responsable de la restauració de pel·lícules a l'Academy Film Archive de Los Angeles, i **Giovanna Fossati**, experta de referència en arxius fílmics i autora del llibre *Del grano al píxel*.

El dijous 18 de gener, el **CCCB** inicia la nova temporada d'**Xcèntric 2024** amb una **Trobada sobre arxius cinematogràfics** que oferirà xerrades i projeccions sobre la importància dels arxius cinematogràfics en l'audiovisual d'avui (18, 19 i 21 de gener).

Com es conserva, restaura i difon el patrimoni cinematogràfic? Quins films són conservats, restaurats i accessibles i quins resten invisibles o perduts? Quines implicacions polítiques té el treball dels arxius cinematogràfics a l'hora d'escriure o reescriure la història del cinema?

Els canvis socials i tecnològics recents, amb l'adopció massiva dels suports digitals o la necessitat de revisar els cànons heretats, ens obliguen a reflexionar sobre l'arxiu cinematogràfic. Les pel·lícules que abans circulaven com a còpies físiques per a la seva exhibició avui sovint estan guardades per a la seva conservació, mentre que la distribució i la reestrena de films restaurats i digitalitzats pren cada vegada més rellevància.

Molta de la programació d'Xcèntric depèn dels arxius filmics i, per això, se n'ha convidat a importants experts internacionals. [Giovanna Fossati](#), cap de curadoria de l'Eye Filmmuseum, autora del llibre *Del grano al píxel* i professora de Patrimoni Cinematogràfic a la Universitat d'Amsterdam, explicarà l'estat general de la qüestió. [Léa Morin](#), programadora, investigadora independent i exdirectora de la Cinemateca de Tànger, parlarà d'un pensament cinematogràfic fora de les geografies dominants, construït a través de la cerca, restauració i posada en circulació de films perduts. [Carolina Cappa](#), arxivera de cinema i experta en arxius en risc, explicarà les condicions que determinen la conservació cinematogràfica, centrant-se en els cinemes minoritaris o fora de circuit. [Sonia García López](#), professora i investigadora especialitzada en les relacions entre cinema i història, el lloc de les dones a la història del cinema i l'arxiu filmic, parlarà de la feina d'una investigadora dins dels arxius cinematogràfics. [Mark Toscano](#), responsable de la restauració de pel·lícules a l'Academy Film Archive de Los Angeles compartirà detalls sobre la seva pràctica tocant temes com gra, brutícia, rallades, color, bandes sonores analògiques, digitals, dibuixades a mà, pel·lícules enviades en contenidors d'aliments i què passa quan un artista processa Ektachrome mentre té un viatge amb LSD. A més a més, [Pablo La Parra](#), responsable de projectes d'investigació de l'Elías Querejeta Zine Eskola conversarà amb Giovanna Fossati, i [Enrique Fibla](#), investigador especialitzat en la relació entre arxiu visual i memòria històrica, compartirà taula rodona amb Carolina Cappa i Sonia García López.

La trobada es completa amb tres projeccions: ***De quelques évènements sans signification*** (Mostafa Derkaoui, Marroc, 1975), film marroquí censurat i perdut gairebé 40 anys, que es va retrobar a la Filmoteca de Catalunya i que presentarà la seva restauradora **Rosa Cardona**; ***There is Something on Your Mind: pel·lícules restaurades per l'Academy Film Archive d'artistes de Los Angeles***, 14 curts experimentals en 16 mm de diversos artistes, rodats a Los Angeles i restaurats i escollits per Mark Toscano especialment per a Xcèntric; ***Nitrat líric. Experiments amb pel·lícules d'arxiu***, un programa de tres pel·lícules d'arxiu del Eye Filmmuseum, que inclouen ***Nitrat Líric*** (Peter Delpeut), film de referència del cinema experimental d'arxiu, i dues peces fetes a partir de l'arxiu del Eye Filmmuseum.

La Trobada sobre arxius cinematogràfics està coorganitzada amb **l'Elías Querejeta Zine Escola** i compta amb el suport de la Filmoteca de Catalunya. Les conferències i taules rodones són gratuïtes amb inscripció i les projeccions tenen el preu habitual d'Xcèntric (4€).

Al llarg dels mesos de gener i febrer, Xcèntric també dedicarà el seu programa al [Tom Chomont i Robert Beavers](#) (28 de gener), als recentment desapareguts [Michael Snow i Vincent Grenier](#) (1 de febrer), al cinema experimental del present a la sessió [The only constant is change. Natural Order](#) (4 de febrer), al cinema fet i inspirat per [Margaret Tait](#) (8 de febrer), al cinema-ritual de [Maya Deren](#) (11 de febrer), i també a [Hollis Frampton](#) (22 de febrer).

Xcèntric tancarà la programació de gener i febrer amb la sessió [Encara que em costi la vida. Les pel·lícules del Colectivo Cine Mujer](#) (29 de febrer). El col·lectiu va ser un grup pioner de dones cineastes a Mèxic nascut de la militància de les seves integrants i de l'experiència del moviment feminista de la segona onada dels anys setanta. Les seves pel·lícules mostren com el cinema comença a ser entès com a part essencial dels processos d'investigació, qüestionament i agitació política dins de la lluita per l'alliberament de les dones a l'Amèrica Llatina i parlen de temes llavors invisibilitzats com l'avortament, el treball domèstic i la violència sistematitzada en relació amb el sexe i el gènere. El col·lectiu ha estat homenatjat recentment pel festival FICUNAM i pel FICValdivia que ha restaurat tota la seva obra.

PROGRAMA XCÈNTRIC GENER I FEBRER 2024

Dijous 18 i divendres 19 de gener

Inauguració temporada 2024: Trobada sobre arxius cinematogràfics

La tasca de programació i difusió del cinema experimental d'Xcèntric és inseparable d'una altra: la de tots aquells professionals que preserven, restauren i investiguen el llegat cinematogràfic. Els canvis socials i tecnològics recents, com l'adopció massiva dels suports digitals o l'imperatiu de revisar els cànons heretats, han posat de manifest la necessitat de no donar per descomptat la importància del treball amb l'arxiu. Per aquest motiu, Xcèntric inaugura la programació de 2024 amb unes jornades coorganitzades amb l'Elías Querejeta Zine Eskola (EQZE). Recollint l'esperit interdisciplinari i expandit de l'activitat de programació d'Xcèntric i el model pedagògic de l'EQZE, aquestes jornades volen posar en diàleg les reflexions i les experiències de restauradors, arxivers, investigadors i programadors.

Dijous 18 gener

11:30 Presentació del programa i els ponents **Gloria Vilches**, responsable d'Xcèntric

11:45 Estat de la qüestió amb **Giovanna Fossati** (Eye Filmmuseum)

La cap de curadoria de l'Eye Filmmuseum i professora de Patrimoni Cinematogràfic a la Universitat d'Àmsterdam, Giovanna Fossati, serà l'encarregada d'obrir la trobada dibuixant un estat general de la qüestió. Fossati és l'autora del llibre *Del grano al píxel*, traduït recentment al castellà, on analitza els reptes actuals de la preservació, restauració i difusió del patrimoni cinematogràfic, així com la seva relació amb l'auge dels mitjans digitals, una obra que ha esdevingut indispensable per entendre l'estat dels arxius cinematogràfics. Reconeixent les relacions dinàmiques entre factors culturals, tècnics, estètics i econòmics en les pràctiques d'arxiu cinematogràfic, aquesta presentació posarà l'accent en la necessitat urgent d'una perspectiva més participativa i inclusiva del patrimoni audiovisual.

12:30 Conversa entre **Giovanna Fossati** i **Pablo La Parra**, responsable dels projectes d'investigació a l'Elías Querejeta Zine Eskola

17:30 Cine-Performance: Arxius no-alineats **Léa Morin** (Investigadora independent/EQZE)

Els gestos d'edició, recerca, restauració, arxiu i programació cinematogràfica, sobretot quan es fan des de la militància i en col·lectius, ens permeten endinsar-nos en els buits, les esquerdes i les absències, per tal de tenir cura de les múltiples i malmeses narracions del cinema. Debatrem diversos projectes (llibres, projeccions de cinema, restauracions cinematogràfiques, investigacions) que contribueixen a problematitzar les formes clàssiques d'aproximar-se a la història del cinema, il·luminant pel·lícules oblidades, restituint la centralitat d'escrits essencials sobre el cinema i, amb ells, un pensament cinematogràfic fora de les geografies dominants, reactivant anhels pel cinema i somnis de revolució, sempre necessaris per a les nostres societats.

19:00 Projecció I: [De quelques évènements sans signification](#)

El Un equip de rodatge recorre els carrers de Casablanca fent entrevistes a tota mena de gent. Les preguntes giren al voltant del cinema. Quines pel·lícules miren? Veuen habitualment cinema fet al Marroc? Quin tipus de cinema haurien de fer els cineastes marroquins? Les respostes son plurals, sovint contradictòries. En un moment donat, el transcurs natural de la investigació es veu truncat quan un dels entrevistats comet un crim. L'equip de cineastes decideix centrar la seva atenció sobre el cas i debat quina hauria de ser la seva posició respecte els fets.

Tot i que la pel·lícula s'apropii de l'estètica del documental, Derkaoui proposa un joc constant entre realitat i ficció, entre la intervenció directe sobre la realitat i la posada en escena. El film deriva entre el reportatge, la recreació, la posada en escena i el "making-off", esborrant els límits entre qui representa i allò representat. En aquest sentit, la pel·lícula va més enllà d'un retrat del Marroc de la època i es pregunta per quin ha de ser el rol d'artistes i intel·lectuals dins de la societat i, concretament, qüestiona els límits del cinema com a eina política.

La pel·lícula fou projectada una sola vegada l'any 1974 a Paris i va ser immediatament censurada per les autoritats marroquines de l'època i treta de circulació. El film es va considerar perdut durant gairebé 40 anys fins que va ser recuperat e identificat per la Filmoteca de Catalunya i restaurat en el marc d'un projecte de col·laboració amb l'Atelier de l'Observatoire (Casablanca), Mostafa i Abdelkrim Derkaoui i la investigadora independent Léa Morin. La sessió estarà presentada per Rosa Cardona (Filmoteca de Catalunya), responsable de la restauració de la pel·lícula.

De quelques évènements sans signification, Mostafa Derkaoui, Marroc, 1975, 16 mm, 76'

Projecció en DCP, VOSE. Agraïment especial a Filmoteca de Catalunya.

Divendres 19 gener

11:30 Cinemes minoritaris i preservació desigual **Carolina Cappa** (arxivista independent/ EQZE)

En aquesta presentació, analitzarem les condicions tecnològiques i materials que determinen la preservació cinematogràfica, posant el focus en els cinemes minoritaris o en aquells que no pertanyen al règim de la imatge-mercaderia. A partir d'alguns projectes de preservació recents realitzats a Espanya i a l'Amèrica Llatina, debatrem sobre com aquestes condicions intervenen en un accés desigual a determinats cinemes. Per què hi ha una enorme bretxa entre les pel·lícules que reben finançament, es digitalitzen o es preserven amb fotoquímica, fent-se així accessibles, i d'aquells cinemes minoritaris que romanen submergits en l'opacitat dels arxius (cinema amateur, militant, experimental, no comercial, de països pobres). Mentre obrim la caixa negra de la preservació, intentarem plantejar algunes idees sobre per què tenim accés a certes imatges i a d'altres no.

12:15 Converses amb Mnemòsine, Arcont i Drac: aventures i desventures d'una investigadora a l'arxiu. **Sonia García López** (Universitat Carlos III de Madrid)

La investigació sobre cinema als arxius és apassionant. Permet no només conèixer i estudiar els detalls de les pel·lícules conegudes i admirades pel públic, sinó també imaginar i fer realitat altres històries del cinema possibles, aquelles que mai no es van explicar. Reconstruir aquestes històries requereix acostar-se no només als films que es conserven, sinó també a altres vestigis en forma d'expedients, fotografies, guions o plans de rodatge. No obstant això, les i els cineastes anònims i les pel·lícules òrfenes, desconegudes o invisibilitzades sovint són objecte d'una doble invisibilització: la que produeix la dificultat o impossibilitat d'accedir als materials que permeten explicar la seva història.

13:00 Taula rodona entre **Carolina Cappa, Sonia García López i Enrique Fibla** (UAB), investigador especialitzat en la relació entre arxiu visual i memòria històrica

17:30 Problemes en la imatge: conservació i restauració de pel·lícules experimentals.
Mark Toscano (Academy Film Archive)

Fins i tot per als cinèfils més avesats, els processos i les filosofies al voltant de l'arxiu de pel·lícules poden ser desconeguts o críptics. Quan es tracta de cinema experimental, aquest fet pot augmentar exponencialment. Mark Toscano és un conservador de cinema a l'Academy Film Archive de Los Angeles, on s'ha especialitzat en la cura, el comissariat i la restauració de cinema experimental durant vint anys. En aquesta presentació, compartirà generalitats, particularitats, anècdotes, excepcions i diversos detalls insòlits sobre la seva pràctica, àmpliament il·lustrades amb imatges del seu treball sobre el cinema d'artista. Els temes inclouran gra, brutícia, rallades, color, bandes sonores analògiques, digitals, dibuixades a mà, pel·lícules enviades en contenidors d'aliments i què passa quan un artista processa Ektachrome mentre té un viatge amb LSD.

19.00 Projectió II: **There is Something on Your Mind: pel·lícules restaurades per l'Academy Film Archive d'artistes de Los Angeles**

En l'extensa Com a preservador a l'Academy Film Archive, m'he especialitzat en la conservació, restauració i programació de pel·lícules experimentals durant més de vint anys. És un honor i un plaer fer aquest treball, però gaudeixo especialment fent de programador, perquè compartir aquestes pel·lícules, amb audiències interessades i compromeses, és com tornar-me'n a enamorar una i altra vegada. Aquesta és la primera vegada que projectaré pel·lícules a Barcelona i presencialment, per això volia portar una selecció personal de pel·lícules experimentals dels Estats Units en 16 mm en les quals he treballat, les meves preferides, amb un èmfasi especial en les centrades en Los Angeles que potser són menys conegudes; amb tot, probablement seran descobriments emocionants per a molts espectadors.

S'han fet molts acudits filosòfics sobre Los Angeles, en el sentit que no és un lloc sinó més aviat un estat mental; malgrat que sigui un clixé, aquest sentiment amaga una certa veritat. També és un lloc increïblement divers geogràficament, de manera que construir una identitat única i completa, com un espai comprensible, sembla un exercici inútil. En realitat, Los Angeles és difícil de definir i resumir, però la ciutat me l'estimo molt, així que vaig pensar que seria interessant compartir un programa que

contingui obres d'artistes que en la seva època potser es van inspirar en Los Angeles per explorar diferents espais/estats mentals subjectius.

Les pel·lícules d'aquest programa, totes realitzades per artistes que viuen (o van viure en algun moment) a Los Angeles, representen una varietat increïblement diversa d'exploracions audiovisuals de l'espai interior i exterior. En més de 88 minuts, experimentarem animació, acció en viu, documental, poesia, transformacions òptiques, estudis de paisatges, ciència-ficció psicodèlica, palmeres musicals, fotografia infraroja, animals atropellats i una cançó de Petula Clark que quasi amb tota seguretat se't quedarà al cap durant molt de temps un cop acabi la projecció.

Los ojos, Gary Beydler, 1975, sense so, 2'; **The Gypsy Cried**, Chris Langdon, 1973, 3'; **Olivia's Place**, Thom Andersen, 1966-74, 6'; **Hula**, Amy Halpern, 2022, 6'; **Our Lady of the Angels Part 1: Entrance Entrance**, Chris Regan, 1976, 15'; **A Film for Log Hill Dogs**, Diana i David Wilson, 1974, sense so, 2'; **The Log Hill Story**, Diana Wilson, 1976, sense so, 2'; **Kristallnacht**, Chick Strand, 1979, 7'; **Now That the Buffalo's Gone**, Burton C. Gershfield, 1967, 6'; **Aether**, Daina Krumins, 1972, 5'; **Twelve**, Beth Block, 1977, 9'; **Throbs**, Fred Worden, 1972, 7'; **Omega**, Donald Fox, 1970, 13'; **Animato**, Mike Jittlov, 1977, 3'.

Projecció en 16 mm. Programa i notes de Mark Toscano. Totes les pel·lícules projectades són restauracions de 16 mm que provenen de l'Academy Film Archive i Canyon Films. *Kristallnacht* va ser restaurada per Academy Film Archive i Pacific Film Archive, amb el suport de la National Film Preservation Foundation.

Diumenge 21 gener

18:30: Projecció III: [Nitrat líric. Experiments amb pel·lícules d'arxiu](#)

Aquesta sessió presenta una selecció de cinema experimental provinent de la col·lecció de l'Eye Filmmuseum d'Amsterdam. Des de l'oda poètica al cinema mut de *Lyrisch Nitraat*, obra mestra del found footage, fins a les exploracions contemporànies de la materialitat fílmica de *Liquidator* i *Under Saturn (Act 1)*, aquesta projecció aprofundeix en la reutilització de l'arxiu i explora la visualització de la materialitat, la descomposició i la manipulació digital.

A *Lyrisch Nitraat* (Peter Delpout, 1991), el cineasta, escriptor i antic director adjunt del Museu de Cinema holandès Peter Delpout es basa en la col·lecció Desmet (1907-1916) per elaborar un homenatge visualment impressionant al cinema dels orígens. Aquest clàssic de metratges retrobat mostra la riquesa de la fotografia, la posada en escena, l'actuació i el color del cinema mut de la Col·lecció Desmet, un tresor de la Memòria del Món de la UNESCO.

L'estudi del cineasta experimental Karel Doing sobre la pel·lícula de no ficció Haarlem (1922) es desenvolupa com una exploració fascinant de la materialitat del cinema. Concebuda durant la restauració de la pel·lícula original, *Liquidator* és un viatge experimental a la descomposició de nitrats dins del domini digital.

Creat durant la residència artística d'Alexandra Navratil a l'Eye Filmmuseum, *Under Saturn (Act 1)* explora la materialitat de les primeres pel·lícules de no ficció (1895-1935). Centrada en pel·lícules industrials relacionades amb el carbó o el petroli, juntament amb imatges microscòpiques de cèl·lules sanguínies i microorganismes,

Navratil utilitza eines digitals per proporcionar una perspectiva visual i sonora molt original del material d'arxiu.

Lyrisch Nitraat, Peter Delpout, 1991, 35mm, 50'. **Liquidator**, Karel Doing, 2010, digital, 8'. **Under Saturn (Act 1)**, Alexandra Navtil, 2018, digital, 10'.

Projecció en DCP. Còpies de l'Eye Filmmuseum.

Diumenge 28 gener, 18.30 h

[Tom Chomont / Robert Beavers. Un jardí de miralls](#)

La intimitat, els afectes i els intercanvis creatius entre Tom Chomont i Robert Beavers queden materialitzats en aquestes pel·lícules en què els dos cineastes desenvolupen en paral·lel la possibilitat d'un cinema líric en la frontera entre el retrat i el drama psicològic, l'erotisme i l'estilització formal. Les seves meditacions frenètiques ens ofereixen visions complementàries de l'escissió del subjecte i l'exploració de la sexualitat.

La complexitat rítmica i les narracions el·líptiques de les pel·lícules de Gregory J. Markopoulos van inspirar els joves Chomont i Beavers per realitzar un cinema personal en el qual la musicalitat del muntatge expressa el flux psíquic dels personatges. Partint d'una premissa retratística i de vegades vagament narrativa, tots dos situen els seus subjectes (en diverses ocasions, el mateix Beavers en les pel·lícules de Chomont i Chomont en les de Beavers) en un temps suspès vertebrat per la repetició d'instantis i l'encreuament de gestos i motius, que confereixen a cada imatge una gravetat carnal i metafísica.

Durant el període que recull aquest programa, els dos cineastes van desplegar la seva riquesa formal reflectint estats anímics tristos relacionats amb traumes personals. En el cas de Chomont, mitjançant un ús intens de les superposicions, les imatges en mirall, l'alternança entre el material en positiu i negatiu i la intervenció directa sobre la pel·lícula, en una multiplicació de les simetries en la superfície del pla, convertit en un mandala. Per la seva banda, Beavers articula freqüents referències musicals, pictòriques i literàries amb l'ús de lleugers moviments de càmera, variacions d'enfocament i l'ús reiterat de les màscares geomètriques i els filtres de múltiples colors, que convergeixen en una imatge de l'alienació amb el mateix cos i amb l'espai urbà.

Tom Chomont: **Ophelia/The Cat Lady**, 1969, 2'; **Love Objects**, 1971, sense so, 16'; **The Mirror Garden**, 1967, sense so, 4'; **Epilog/Siam**, 1968, sense so, 5'; **Jabook**, 1967, sense so, 3'; **Phases of the Moon**, 1968, sense so, 3'; **Oblivion**, 1969, sense so, 4'. Robert Beavers: **Spiracle**, 1966, 12'; **The Count of Days**, 1969, 21'; **Palinode**, 1970, 21'.

Projecció en 16 mm.

Còpies de Tom Chomont procedents de The Film-Makers' Cooperative. Còpia de *Spiracle* de Filmarchiv Schönecker. Còpies de *The Count of Days* i *Palinode* procedents de The Temenos Archives, amb agraïments a l'artista.

Dijous 1 de febrer, 19.00 h

World in Focus. Michael Snow i Vincent Grenier

Michael Snow i Vincent Grenier, dos dels artistes més importants del cinema d'avantguarda canadenc, comparteixen un sentit de l'humor irònic i reflexiu que involucra l'espectador en les seves obres. El cinema de Snow destaca tant per la seva brillant investigació formal com per la seva profunditat intel·lectual, a partir de la qual explora idees sobre la imatge, el llenguatge i la realitat. Algunes de les seves obres més esplèndides, com ara *Wavelength* (1967), van definir la sensibilitat de Vincent Grenier des de l'inici de la seva creació fílmica. En aquesta sessió es projectaran quatre de les primeres pel·lícules de Grenier, que exploren, cadascuna a la seva manera, l'ambigüitat de la representació cinematogràfica, i una de Snow, *Seated Figures* (1998), una *road movie* vista des de la perspectiva d'un tub d'escapament.

Les primeres pel·lícules de Grenier presenten un estil estructural i minimalista centrat en els aspectes tècnics més essencials del mitjà: la llum, el diafragma, l'enfocament i el desenfocament, com a *World in Focus* (1976), la pantalla a X (1976), l'emulsió i el projector a *While Revolved* (1976) i la imatge fotogràfica a *Intérieur intérieurs (to A.K.)* (1978). No obstant, l'expressió cinematogràfica, tal com apareix en la seva obra, no constitueix un objecte fix i estàtic, sinó que és més aviat una obertura a diverses possibilitats de transformació, ens revela idees complexes sobre les formes i estructures de la vida quotidiana. Els gestos filmats en la intimitat i en els quals participa l'espectador, els jocs amb la il·lusió de la imatge tridimensional i la recerca d'ambigüitats visuals confereixen al conjunt de la seva obra un encant poètic però distant i un significat filosòfic innegable.

A *Seated Figures* (1988) Michael Snow continua la seva investigació sobre la sintaxi del cinema mitjançant una catalogació exhaustiva de totes les possibilitats que ofereix un determinat moviment o dispositiu cinematogràfic. El moviment de la càmera va ser explorat per l'artista canadenc fins a l'extrem a *La région centrale* (1971), per qüestionar els supòsits en què es basaven certes teories sobre el temps i l'espai cinematogràfics. A *Seated Figures* la càmera de Snow està muntada amb l'objectiu apuntant a terra a la part del darrere d'un vehicle. Les imatges en moviment constant ens transporten per tota mena de terrenys, des de carreteres d'asfalt i grava fins a camins de terra i fang, travessant herbes, flors i rierols. Entre l'abstracció i la representació, les imatges es mouen, s'aturen i s'acceleren, i mostren una varietat de superfícies i textures fluint davant dels nostres ulls a diferents velocitats. Escoltem simultàniament els sorolls del públic veient la pel·lícula, veus, estossecs, badalls i el brunzit del projector, cosa que crea un efecte de distanciament de l'experiència visual que desencadena noves sensacions.

Vincent Grenier: *X*, 1976, sense so, 8'; *Intérieur Interiors (to A.K.)*, 1978, 15'; *Closer Outside*, 1981, 9'; *World in Focus*, 1976, sense so, 16'. Michael Snow: *Seated Figures*, 1988, 40'.

Projecció en 16 mm.

Còpies de Vincent Grenier procedents de The Film-Makers' Cooperative. Còpia de *Seated Figures* procedent de LUX.

Diumenge 4 de febrer, 18.30 h

[The only constant is change. Natural Order](#)

Conjunt d'obres recents que reflexionen sobre la percepció i la interacció de les imatges en el món contemporani, tant en el seu impacte en la vida diària com en el paisatge i la naturalesa. En un temps en què les pantalles s'han tornat omnipresents i han creat un efecte significatiu en l'ecosistema, aquestes pel·lícules reflexionen sobre la col·lisió de les múltiples imatges i espectadors que generen els dispositius digitals que s'endinsen en els espais i els tenyeixen de blau.

D'altra banda, aquesta sessió evidencia com els canvis en la tecnologia digital i l'obsolescència dels suports analògics van proporcionar a aquests cineastes eines que han determinat la seva forma de tractar els temes i d'explorar els paisatges (urbans i naturals). Fent de la percepció mateixa un aspecte essencial del seu treball, aquests autors exploren a través de mitjans híbrids les possibilitats il·limitades de la imatge en moviment, i així creen obres hipnòtiques i narratives experimentals que enllacen la imaginació amb la ciència, la tecnologia, l'àmbit personal i el polític.

Els vídeos psicodèlics d'un sol pla de Tony Balko —*Bars & Tone*, *It's A Boy!* i *Tree*— brillen, parpellegen i desorienten. *Blue Light Blue*, d'Anna Hawkin, empra el llenguatge visual de les pel·lícules de terror i presenta la llum blava que emeten els mòbils, els portàtils i les tauletes com una amenaça. A *Blue Movie*, de Scott Fitzpatrick, tracta d'evocar l'elusiu blau Klein del pintor neodadaïsta Yves Klein. Utilitza la impressora làser per estampar imatges directament sobre pel·lícula transparent, i distorsiona les seves fonts impreses fins a l'abstracció. Tractant assumptes com la seva història familiar i l'anhel de veritat, i utilitzant materials com el paper tallat a mà, teles tèxtils i cel·luloide, les obres de Britany Gunderson *Background Material* i *Natural Order* amplien la idea del que pot ser una imatge en moviment. *Anthropocene*, d'Adrian Cousins, és bella i misteriosa, i captura amb pel·lícula caducada detalls de la natura: plantes, flors i insectes. El film es va revelar a mà, no pas per tractar de reproduir el «color natural», sinó per ampliar també el rang expressiu de les seves creacions. A *In Search of Mount Analogue* Leonardo Pironi registra analògicament imatges generades per ordinador que creen un paisatge immersiu en una illa imaginada, mentre que *Effulgent Gleam* descriu els efectes hipnagògics de la mineralogia òptica sobre la ment d'un home a l'interior d'una cova. A *Landscape to Be Invented*, de Josh Weissbach, presenta un paisatge distòpic on elements de la naturalesa —l'oceà, les plantes i les roques— estan tenyits de porpra degut a canvis evolutius en la radiació solar.

Bars & Tone, Tony Balko, 2012, digital, 3'; ***Blue Light Blue***, Anna Hawkins, 2021, 16 mm/digital, 15'; ***Blue Movie***, Scott Fitzpatrick, 2014, 16 mm/digital, sense so, 2'; ***Background Material***, Britany Gunderson, 2020, 16 mm/digital, 7'; ***Anthropocene***, Adrian Cousins, 2016, 16 mm/digital, sense so, 7'; ***In Search of Mount Analogue***, Leonardo Pironi, 2021, 16 mm/digital, 4'; ***Effulgent Gleam***, Leonardo Pironi, 2022, 16 mm/digital, 7'; ***It's A Boy!***, Tony Balko, 2016, digital, 2'; ***a landscape to be invented***, Josh Weissbach, 2020, súper-8/16 mm/35 mm/digital, 7'; ***Tree***, Tony Balko, 2013, digital, 3'; ***Natural Order***, Britany Gunderson, 2020, 16 mm/digital, 5'.

Projecció en digital. Còpies procedents de cada artista.

Dijous 8 de febrer, 19.00 h

Constel·lació Tait: bricolatges de passat, present i imaginació

Aquest programa explora la influència i la revisitació del cinema de Margaret Tait que, mitjançant la filmació en 16 mm, duen a terme cineastes contemporanis afins al seu treball, com ara Ute Aurand, Peter Todd i Luke Fowler. Alex Pirie va definir l'obra de Tait com un bricolatge de passat, present i imaginació, i és aquí on es forma aquesta constel·lació.

Tait, que va autofinçar gairebé tota la seva obra, solia filmar de prop i en solitari, registrant les imatges i els sons per separat, els llocs que coneixia des de la seva infantesa i en els quals vivia, en particular els d'Orkney, a Escòcia: aquesta projecció íntima traça una dimensió autobiogràfica, familiar, càlida i emocional en els espais, i fa que les coses simples i quotidianes —filmades com a tals— adquireixin misteri, també en el seu contacte retratístic amb persones estimades o pròximes (*Three Portrait Sketches*).

Sobre aquests paisatges i retrats es formen aquestes pel·lícules. En la seva pel·lícula *Being in a Place: A Portrait of Margaret Tait* (2022), Luke Fowler parteix d'un projecte inacabat de Tait, *Heartlandscape*, concebut com un retrat paisatgístic d'Orkney, per investigar i resseguir els seus traços documentals i la seva filmació potencial avui. A través d'arxius i documents sonors —amb la veu en off de la cineasta—, fotografies, diaris i textos variats, es compon un retrat i un càntic biogràfic en imatges, ecos i textures fílmiques.

Margaret Tait: «El que és contradictori o paradoxal és que en un documental les coses reals que s'hi representen perdin la seva realitat en ser fotografiades i presentades d'aquesta manera documental, i en això no hi ha poesia. En poesia, passa alguna cosa més. És difícil de dir què. És una presència, o una mena d'ànima o esperit, una empatia amb tot el que es contempla, que ens creiem fins al punt de la identificació».

Three Portrait Sketches, Margaret Tait, 1951, 16 mm, sense so, 10'; ***Glimpses from a Visit to Orkney in Summer***, Ute Aurand, 2020, 16 mm, sense so, 4'30''; ***a spoon***, Peter Todd, 2019, 16 mm, sense so, 2'30''; ***Being in a Place – A Portrait of Margaret Tait***, Luke Fowler, 2022, 16 mm, 61'.

Projecció en DCP. Còpies procedents de LUX.

Diumenge 11 de febrer, 18.30 h

Maya Deren i el cinema-trànsit: estats de devoció

Maya Deren va explorar una nova forma cinematogràfica per crear un cinema-ritual. Aquest programa agrupa les seves obres més rellevants en aquesta investigació obsessiva, intel·lectual i passional, que va quedar en part inacabada i com una promesa d'un cinema possible, i que travessa tota la seva trajectòria: el cinema com a forma de meditació i poètica de la metamorfosi, per tal de «buscar la veritat que és més estranya que la ficció».

Des del seu aprenentatge als quaranta al costat de l'antropòloga i coreògrafa Katherine Dunham (de qui projectem una breu filmació) fins a l'estudi de la pel·lícula rodada a Bali per Margaret Mead i Gregory Bateson (que també s'inclou en la sessió), i al llarg dels seus viatges a Haití, Maya Deren es va impregnar dels rituals de possessió, el trànsit, el vudú: «L'art es basa en la noció que, si realment vols celebrar una idea o un principi, has de pensar, has de planejar, t'has de posar a tu mateixa en un estat de devoció completa...».

Amb *Study in Choreography for Camera* —de la qual mostrem la versió muntada de tres minuts i els *outtakes* que mostren la seva tècnica compositiva—, Deren es va situar darrere la càmera per filmar/dansar amb Talley Beatty, un ballarí de la companyia de Dunham, i representar l'alliberament del seu cos del món real, el passatge físic i espiritual d'un estat a un altre, i la coreografia fílmica de cos, objectes i naturalesa. *Ritual in Transfigured Time* mostra la trobada enigmàtica entre Rita Christiani i Maya Deren, immerses en el ritual de cabdellar la llana d'un teler. *Meditation on Violence*, en què filma Chao-Li Chi i per primera vegada utilitza materials musicals de la cultura haitiana, explora el ritual de Wu Tang i la transformació de la violència en bellesa. Stan Brakhage, que la considerava la pel·lícula més personal de Deren, va observar: «A la pel·lícula no hi apareix, però ella és la càmera. Es mou, respira en relació amb el ballarí».

Entre el 1947 i el 1955, Deren va fer quatre viatges, durant 21 mesos, a Haití, on va filmar amb una càmera Bolex abundant material sobre la dansa i la possessió en la cultura vudú, en un projecte que va quedar inconclús i que també va donar lloc a un llibre. Després de la mort de Deren, Teiji Ito, la seva última parella, va muntar una versió de *Divine Horsemen. The Living Gods of Haiti*. Maya Deren: «Vaig acabar filmant humilment i amb la màxima precisió que vaig poder. Les lògiques d'aquella realitat em van forçar a reconèixer la seva integritat i abandonar les meves manipulacions».

A Study in Choreography for Camera, Maya Deren, 1945, 16 mm, sense so, 3'; ***A Study in Choreography for Camera – Outtakes***, Maya Deren, 1945, 16 mm, sense so, 16'; ***Ritual in Transfigured Time***, Maya Deren, 1946, 16 mm, sense so, 14'; ***Meditation On Violence***, Maya Deren, 1948, 16 mm, 12'; ***Katherine Dunham Performing Ballet Creole***, British Pathé, 1952, 16 mm a digital, 2'; ***Trance and Dance in Bali***, Margaret Mead i Gregory Bateson, 1968, 16 mm a digital, 20'; ***Divine Horsemen: the Living Gods of Haiti***, Maya Deren, 1947-51, 16 mm, 55'.

Projecció en 16 mm i en digital. Còpies en 16 mm procedents de Light Cone. Còpia d'*A Study in Choreography for Camera – Outtakes* procedent de LUX. Còpia de *Katherine Dunham Performing Ballet Creole* procedent de British Pathé.

Dijous 22 de febrer, 19.00 h

[Domini públic. Hollis Frampton](#)

És el cinema un invent sense futur? Aquesta sessió dedicada a Hollis Frampton intenta, d'alguna manera, respondre a aquesta pregunta i, a més, percebre quin paper van jugar les primeres pel·lícules, incloses les dels germans Lumière, i la història del cinema en l'obra del cineasta americà.

Hollis Frampton va realitzar *Public Domain* i *Straits of Magellan: Drafts & Fragments* en un moment en què la seva obra girava al voltant de *Magellan*, el seu últim gran cicle inconclús de pel·lícules. Aquesta obra inacabada explicita una concepció del cinema i de la seva història desvinculada de l'expressió artística i enllaçada amb tots els materials que es van filmar, tant se val amb quin propòsit, una mena de film infinit, en què el cineasta d'Ohio treballa com un arqueòleg intentant restituir alguns dels seus monuments. En aquesta sessió intentarem seguir-ne el rastre d'alguns, en concret dels vinculats amb les primeres pel·lícules que es van realitzar, com les dels germans Lumière o les d'Edison.

Frampton va passar molt de temps a la Biblioteca del Congrés dels Estats Units investigant la col·lecció de pel·lícules impreses en paper, films de l'anomenat període «primitiu» fets abans del 1912 els drets dels quals són de domini públic. Tenia previst fer servir moltes d'aquestes peces, d'aproximadament un minut de durada, com a *leitmotiv* compositiu de *Magellan*. D'aquest treball d'arxiu en va resultar, entre altres obres, *Public Domain*, composta per pel·lícules antigues ordenades alfabèticament, entre les quals s'inclou *Record of a Sneeze* (1894) i *Electrocuting an Elephant* (1902), d'Edison.

D'altra banda, *Straits of Magellan* configura un catàleg d'«actualitats» fet per Frampton que evoca el cinema dels germans Lumière. En molts casos es tracta d'una al·lusió directa, com en la reelaboració que el cineasta americà va fer de *Démolition d'un mur* (1895); en d'altres, metafòrica: els operadors Lumière, igual que Magalhães, van viatjar per tot el món atrapant imatges de diferents paratges. De les 720 pel·lícules mudes d'un minut que Frampton tenia previst rodar, només se'n van fer 49, però aquests esbossos i fragments són un element central de *Magellan*, que, a banda d'evocar el primer cinema, reflexionen, a través d'una sèrie d'analogies, sobre el que significa veure en el cinema.

Hollis Frampton: ***Public Domain***, 1972, sense so, 14'; ***Drafts & Fragments Straits of Magellan***, 1974, sense so, 51'.

Projecció en 16 mm. Còpies procedents de The Film-Makers' Cooperative.

Dijous 29 de febrer, 19.00 h

[Encara que em costi la vida. Les pel·lícules del Colectivo Cine Mujer](#)

El Colectivo Cine Mujer (1975-1986) va ser un grup pioner de dones cineastes a Mèxic nascut de la militància de les seves integrants en mobilitzacions populars, estudiantils i obreres i de l'experiència del moviment feminista de la segona onada. Les seves pel·lícules mostren com el cinema comença a ser entès com a part essencial dels processos d'investigació, qüestionament i agitació política dins de la lluita per l'alliberament de les dones a l'Amèrica Llatina.

Les pel·lícules d'aquesta sessió exploren la primera etapa del col·lectiu, en què l'eix principal va ser treballar en el retrat de temes invisibilitzats en el seu moment, com la lluita per la despenalització de l'avortament (*Cosas de mujeres*), el reconeixement del treball domèstic (*Vicios en la cocina, las papas silban*) i la violència sistematitzada en

relació amb el sexe i el gènere (*Y si eres mujer...*). Cada pel·lícula proposa un recorregut particular d'hibridacions entre documental, ficció o collage animat, i una varietat de materials fa esclatar els mecanismes de representació: retalls de premsa, lectures del codi penal, entrevistes i testimonis anònims, intervencions mèdiques clandestines, filmacions a l'interior d'hospitals, protestes, cuines i dormitoris, i fins i tot contrapunts sonors amb poemes de Sylvia Plath, radionovel·les, boleros romàntics o la música d'Isabel Parra.

Fundat originalment per Rosa Martha Fernández i la brasilera Beatriz Mira, a qui més tard es van unir Guadalupe Sánchez, Ángeles Necochea, Sonia Fritz, María del Carmen de Lara, Eugenia (Maru) Tamés Mejía i María Novaro, entre d'altres, el funcionament del grup es basava en un esforç per combatre les jerarquies, en què es privilegiava el debat i la reflexió. A través de llargues reunions o *encerronas*, s'enfrontaven als seus propis prejudicis de classe i raça, s'acompanyaven mútuament i compartien vivències, problemes i desitjos. Aquesta dinàmica es va traduir en el repartiment de tasques de producció i documentació, investigacions participatives, exercicis teatrals i processos d'escriptura conjunta, i tot això va conformar una veu col·lectiva. D'aquesta lògica conversacional es gesten les formes anàrquiques d'aquestes pel·lícules.

Vicios en la cocina, las papas silban, Beatriz Mira Andreu, 1978, 16 mm, 24'; ***Y si eres mujer...***, Guadalupe Sánchez Sosa, 1977, 16 mm, 7'; ***Cosas de mujeres***, Rosa Martha Fernández, 1975-78, 16 mm, 45'.

Projecció en digital.

Còpies procedents del Festival Internacional de Cinema de Valdivia. Agraïments especials a Karina Solórzano, Raúl Camargo i al Colectivo Cine Mujer.

PROGRAMADORS XCÈNTRIC 2024

Coordinació i direcció del programa: **Gloria Vilches**

Programadors: **Francisco Algarín Navarro, Celeste Araújo, Diego Cepeda, Gonzalo de Lucas, Giovana Fossati, Carlos Saldaña, Oriol Sánchez i Mark Toskano.**

ARXIU XCÈNTRIC

L'**Arxiu Xcèntric** acollirà, com ja és habitual, visites comentades, tallers de projecció cinematogràfica o de cinema sense càmera, i un nou espai de cineclub amb una sessió mensual per visionar i comentar col·lectivament peces del catàleg.

Cineclub Xcèntric 2023-2024. Sessions mensuals de cinefòrum a l'Arxiu Xcèntric

25 octubre, 29 novembre i 20 desembre 2023, 31 gener, 28 febrer, 27 març, 24 abril, 29 maig i 26 juny 2024. Hora: 18h - Lloc: Arxiu Xcèntric - Preu: 20€ / 16€ Reduïda Amics CCCB: gratuït

L'últim dimecres de cada mes, d'octubre de 2023 a juny de 2024, els vint membres del grup es reuniran no només per gaudir de diferents films de l'Arxiu, sinó també amb l'objectiu d'expandir els seus coneixements i la seva capacitat d'anàlisi i crítica davant d'uns materials audiovisuals poc convencionals.

SERVEI DE PREMSA DEL CCCB

Més informació / entrevistes amb els cineastes:

Irene Ruiz i Sesi Bergeret

933064123 / 660 631 315

premsa@cccb.org

Imatges i nota per descarregar [aquí](#)

Servei de premsa del CCCB · Irene Ruiz i Sesi Bergeret

933 064 123 · 660 631 315 premsa@cccb.org · Montalegre, 5, 08001, Barcelona